

TỪ QUAN ĐIỂM CỦA MÁC – ĂNGGHEN VỀ SỰ THA HÓA CON NGƯỜI ĐẾN VIỆC THỰC HIỆN NGHỊ QUYẾT TRUNG ƯƠNG 4 KHÓA XII CỦA ĐẢNG HIỆN NAY

Người viết: Hà Thọ Tiến

Giảng viên khoa Xây dựng Đảng

Bàn về con người, đã có nhiều ý kiến cho rằng, triết học Mác – Lênin, coi nhẹ vấn đề con người, hoặc chỉ chú ý đến con người giai cấp, con người xã hội ít chú ý đến con người từ góc độ sinh học,... nhưng thực tế bàn về vấn đề con người từ thời cổ đại cho đến thời đại ngày nay triết học Mác – Lênin cũng không nằm ngoài dòng chảy chung của lịch sử đó mà trên cơ sở kế thừa những điểm hợp lý, khắc phục những thiếu sót của các hệ thống triết học trước đó, triết học Mác – Lênin đã đưa ra quan điểm về con người một cách khoa học. C.Mác và Ăngghen, trong rất nhiều tác phẩm như: *Bản thảo kinh tế - triết học năm 1844; Luận cương Phoiơbắc; Hệ tư tưởng Đức; Tư bản, Biện chứng của tự nhiên, chống Duy linh...*, hai ông đã đề cập đến vấn đề con người, về nguồn gốc, bản chất con người với tính cách là sản phẩm và là chủ thể của lịch sử. Nhân kỷ niệm 200 năm ngày sinh của Ăngghen (28/ 11/1820 – 28/11/2020), nhà lý luận chính trị, một triết gia và nhà khoa học người Đức thế kỷ 19, người cùng với C.Mác đã sáng lập và phát triển chủ nghĩa cộng sản và là lãnh tụ của phong trào công nhân thế giới và Quốc tế I. Mặc dù điều kiện lịch sử - xã hội hiện nay đã khác rất xa thời kỳ của các ông sống và nghiên cứu nhưng những quan điểm của các ông trong giai đoạn hiện nay vẫn còn nguyên giá trị, có thể kể đến là quan điểm về sự tha hóa con người.

Trong xã hội hiện đại ngày nay, khi mà cuộc cách mạng khoa học công nghệ 4.0 đang phát triển nhanh như vũ bão thì bên cạnh những thành tựu mà cuộc cách mạng này đem lại thì con người đang phải chịu nhiều sự chi phối và áp lực của khoa học kỹ thuật, công nghệ, quyền lực kinh tế, quyền lực chính trị...và cả những vẩn nạn, dịch bệnh, ô nhiễm môi trường,... mà chúng ta gây ra. Chính điều này buộc chúng ta phải nhìn nhận một cách đúng đắn quan điểm về sự tha hóa con người trong triết học Mác – Lênin. Quan điểm này có ý nghĩa rất quan trọng đối với sự phát triển của cá nhân con người nói riêng và xã hội loài người nói chung.

Theo C.Mác và Ph.Ăngghen, quyền lực là một mối quan hệ xã hội, trong đó người này hay nhóm người này chi phối hành vi của nhóm người kia theo cách áp đặt ý chí của mình đối với người khác, buộc họ phải phục tùng; đồng thời phân biệt rõ các loại quyền lực, chẳng hạn như: Quyền lực chính trị là quyền lực do chính đảng của giai cấp nắm quyền lực nhà nước, đề ra chủ trương, đường lối... phát triển đất nước...¹. Quyền lực nhà nước là quyền lực công được các giai cấp trong xã hội chấp nhận dưới hình thức niềm tin tôn giáo hoặc ý thức về luật pháp; quyền lực trong các tổ chức kinh tế, xã hội khi mọi người cần phải hành động chung và phối hợp với nhau. Quyền lực của giai cấp thống trị sẽ mất đi khi xã hội không còn giai cấp đối kháng, nhưng quyền lực trong tổ chức, quản lý xã hội sẽ không mất đi cùng với sự tiêu vong của nhà nước trong xã hội không còn phân chia thành các giai cấp đối kháng².

Trong tác phẩm Bàn về quyền uy (1872) Ph.Ăngghen cho rằng, trong xã hội hiện đại, sự phức tạp hóa các quá trình sản xuất tùy thuộc lẫn nhau đã từng bước thay thế cho hoạt động độc lập của cá nhân riêng lẻ. Hoạt động liên hợp là hoạt động tổ chức nhau lại, mà tổ chức thì tất yếu cần đến quyền uy. Một quyền uy nhất định, không kẻ được tạo ra bằng cách nào và một sự phục tùng nhất định đều là những điều mà trong bất cứ tổ chức xã hội nào cũng phải có. C.Mác đã sử dụng khái niệm “tha hóa” để lý giải hiện tượng công chức và bộ máy nhà nước, vốn dĩ là một cơ cấu do xã hội tạo ra vì mục đích làm cho xã hội con người tốt hơn lại trở nên xa lạ với những người tạo ra nó, nuôi dưỡng nó, thậm chí bị nó áp bức. Tha hóa lao động là nguyên nhân của hiện tượng tha hóa nhà nước, tha hóa đạo đức công chức. Con người với tư cách là sản phẩm bị tha hóa của xã hội tư bản, sự tha hóa làm cho con người đánh mất nhân cách của con người và chính Mác đã phê phán mặt trái của tính hiện đại đối với sự tha hóa con người. Xét về bản chất và nguồn gốc, quyền lực trong xã hội loài người là của dân, của cộng đồng nhân dân, trong xã hội nguyên thủy thì quyền lực được chia đều và thực hiện bởi tất cả mọi người, nói cách khác lúc này quyền lực là tài sản chung của cộng đồng nhưng khi xã hội phát triển khi chế độ tư hữu xuất hiện thì lúc này quyền lực của mỗi một cá

¹ Từ điển Bách khoa Việt Nam, Nxb Từ điển Bách khoa, H.2003, tr.638.

² C.Mác và Ph.Ăngghen, Toàn tập, tập 4, Nxb CTQG, H.1995, tr.596-597.

nhân có xu hướng phân ly thậm chí là đối nghịch, triệt tiêu nhau, bộ máy vốn không có quyền lực nhưng người dân đã gửi quyền, ủy quyền và trao quyền cho bộ máy, do đó trở thành có quyền lực và trong quá trình hoạt động thì do nhiều nguyên nhân khác nhau mà dần dần những người trong bộ máy này đã biến quyền lực được gửi được ủy quyền thành quyền lực của mình và những người dân đem quyền đi gửi đi quyền đã mất dần quyền lực từ chỗ là cái vốn có của mình quyền lực của người dân đã bị những người trong bộ máy. Quyền lực nhân dân trong bộ máy đã bị những người trong bộ máy tước đoạt bị tách khỏi người dân và thậm chí còn trở lại thống trị người dân.

Từ quan điểm của Mác và Ăngghen về sự tha hóa thì trong giai đoạn hiện nay ở nước ta có thể nói rằng “tha hóa” ở Việt Nam hiện nay là một hiện tượng xã hội khá phổ biến, xuất hiện trong nhiều lĩnh vực của đời sống xã hội như: sự tha hóa ở các hệ giá trị, sự tha hóa về đạo đức, lối sống,... đặc biệt đó là sự tha hóa quyền lực. Tha hóa quyền lực tất yếu dẫn đến sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống của người được trao quyền; là nguyên nhân quan trọng nhất dẫn đến tha hóa đạo đức xã hội; là nguy cơ, đe dọa sự tồn vong của Đảng và chế độ. Vì thế, phòng và chống sự tha hóa quyền lực của các tổ chức, các cán bộ, đảng viên có chức vụ trong các tổ chức Đảng, bộ máy Nhà nước, hệ thống chính trị là việc phải làm, làm thường xuyên, liên tục để xây dựng và chỉnh đốn Đảng. Trong những năm qua, nhất là trong hai nhiệm kỳ gần đây, nhìn thẳng vào sự thật, đánh giá đúng sự thật về thực trạng một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên có chức quyền bị tha hóa bởi quyền lực, văn kiện Đại hội XI, XII của Đảng, Nghị quyết Trung ương 4 khóa XI, đặc biệt Nghị quyết Trung ương 4 khóa XII về “*Tăng cường xây dựng, chỉnh đốn Đảng; ngăn chặn đẩy lùi sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, những biểu hiện “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong nội bộ*”³ đã nêu rõ vấn nạn này. Trong Nghị quyết Trung ương 4 khóa XII đã nhấn mạnh thêm một lần nữa về mục tiêu phải nhận thức sâu sắc về nguy cơ nhận diện đúng những biểu hiện và đề ra các giải pháp phù hợp để đấu tranh ngăn chặn, đẩy lùi, có hiệu quả tình trạng suy thoái về tư tưởng chính trị đạo đức lối sống, những biểu hiện tự diễn biến, tự chuyển hóa trong nội bộ. Để đạt được mục tiêu trong nghị quyết trung

³ Đảng Cộng sản Việt Nam, Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII. Nxb CTQG. H. 2016, tr.18-19.

ương 4 khóa XII cần kết hợp có hiệu quả việc thực hiện chỉ thị 05 về đẩy mạnh học tập và làm theo tư tưởng đạo đức phong cách Hồ Chí Minh trong toàn hệ thống chính trị.

Vấn đề tha hóa con người, trong quan điểm của C.Mác và Ăngghen trong giai đoạn hiện nay vẫn còn nguyên giá trị, vẫn có giá trị cả về mặt lý luận và thực tiễn, là cơ sở lý luận khoa học để Đảng và nhà nước ta nhận diện các biểu hiện của sự tha hóa con người để từ đó có những biện pháp đồng bộ, quyết liệt khắc phục sự tha hóa này. Điều này đã minh chứng cho sự đúng đắn, khoa học, giá trị vượt thời đại của chủ nghĩa Mác – Lênin và một lần nữa bác bỏ những luận điệu xuyên tạc, bôi nhọ, vu khống cho rằng chủ nghĩa Mác – Lênin đã lỗi thời và không còn ý nghĩa thời đại./.